

Netissä on kuulemma taas mölytty. Myös moni tutkija on saanut mölystä oman siipaleensa. Seuraavassa eräs nuori tutkija kuitenkin vetää omista mölykokemuksistaan sen ainoa oikean johtopäätöksen, että vähät siitä:

”Niin sanotun kolmannen tehtävän mukaan yliopistojen ja tutkimuslaitosten tulisi palvella ympäröivää yhteiskuntaa. Yleensä tämä tarkoittaa sitä, että tutkijat kertovat tutkimuksistaan suurelle yleisölle, popularisoivat tiedettä ja osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun tutkijan roolissa. Tiedettä kannattaa tietenkin tarjota sinne missä ihmisetkin nykyään ovat – sosiaaliseen mediaan. (...)

Kun toimittaja kirjoittaa tieteellisessä artikkelissa julkaistujen tutkimustulosten pohjalta uutisen, tieto tutkimuksesta saavuttaa lukijat melko hyvin. Koska toimittajia on kuitenkin vaikea saada kirjoittamaan tutkimuksista juttuja, yritän parhaani mukaan verkostoitua ja tartun tilaisuuksiin saada lisää näkyvyyttä. Olen kirjoittanut kolumneja ja mielipidekirjoituksia, ja kommentoin aktiivisesti sosiaalisen median päivityksiä. Erityisesti olen puuttunut tieteellisen tiedon kyseenalaistamiseen ja vähättelyyn.

Oma-aloitteiseen tiedeviestintään liittyy kuitenkin lehtijuttua huomattavasti enemmän epävar-

muustekijöitä, eikä kiitosta kannata aina odottaa. Tiedeuutisesta kertovan somepäivityksen kommenttikenttään ilmestyy usein tulosten epäilyjen lisäksi alatyylisiä ja vähätteleviä kommentteja, ja tutkijoista voidaan heittää herjaa erilaisissa huumoriryhmissä ja omalla seinällä – ikään kuin irvailu ei olisi ilkeää, jos se on puettu vitsiksi ja suurimmalla osalla on hauskaa.

Itse jouduin somepilkan kohteeksi alkukesästä (...). Pilkallisen huumorin kohteeksi joutuminen sai minut miettimään, kuka puolustaisi somekiusaimisen kohteeksi joutunutta tieteestä viestivää itsenäistä tutkijaa. (...)

Somehaukkuminen ei ainaakaan lisää tutkijoiden innostusta tiedeviestintään, kuten Tiina Raevaara kirjoittaa Suomen Kuvalehden kolumnissaan. Ravitsemustieteen tutkijat ovat jopa saaneet tappouhkauksia. Omien havaintojeni mukaan somessa on tapana lytätä erityisesti tiedeuutisia ja tutkijoita, joiden tutkimustulokset poikkeavat konservatiivisista arvoista. Tämä saattaa vaikeuttaa etenkin esimerkiksi kasvissyöntiä tai luonnonsuojelua positiivisessa valossa esittävien uusien ajatusten ja tutkimustulosten leviämistä.

Tilanne muistuttaa mielestäni koulukiusaamista: se saa eniten huomiota, joka heittää parhaan herjan. Itse tiedeuutinen voi jäädä vähemmälle huomiolle, jos esiin nostetaan mieluummin topakoita kommentteja, joiden mukaan valtakunnan varoja on taas käytetty hyödyttömään hömppään.

En usko, että somekansaa voisi saada yhtäaikaisesti käytöskouluun, mutta itse olen päättänyt pyrkiä haukkumisen sijaan aitoon keskusteluun. Suvaitseen eriävät ja perustellut mielipiteet ja haluan myös oppia niistä. Yritän perustella omat näkemykseni vedenpitävämmiin ja välttän kirjoittamasta kommentteja suuttuneena. Ohjenuorakseni olen valinnut Michelle Obaman kuuluisan lauseen ’When they go low, we go high’.

(Johanna Muurinen verkko-lehti *Särössä* 10.9.2018)

YP-lehden suuresti kunnioittama professori **Antti Eskola** kuoli 84-vuotiaana 6.9.2018. Seuraavana päivänä Eskolan ex-oppilas **Matti Virtanen** kirjoitti entisestä opettajastaan YP-blogissa:

”Olen onnellinen siitä, että Antti Eskola kuoli saappaat jalassa, kerta heitolla, eikä joutunut pelkäämäänsä vaivais- ja laitostkierteeseen. Vielä edellisenä päivänä Antti oli osallistunut Tampereen yliopiston avajaisiin. Ja eilen kuulin Antin ystävältä, professori Juha Suorannalta, että Antti oli saanut valmiiksi vielä yhden kirjan käsikirjoituksen, työnimeltään ’Vanhanakin voi ajatella’”.

”Kohuotsikoissa Suomen terveydenhuoltojärjestelmä on joko maailman paras tai Euroopan eriarvoisin. Kumpikin tulkinta

vetää mutkat suoriksi. Järjestelmässä on ongelmakohtia, mutta monessa vertailussa se pärjää varsin hyvin. (...)

Kaikkiin mittareihin sisältyy omia ongelmia, ja ne ovat suuntaa-antavia. Suomen terveydenhuolto ei varmaankaan ole maailman paras. Tuskin minäkään muunkaan maan järjestelmä maailman paras on. Mutta ei Suomen järjestelmä myöskään ole OECD:n huonoin ja eriarvoisin.

Paljon riippuu siitä, mitä indeksiä katsotaan ja mihin osaluokkaan keskitytään. Suomen erikoisterveydenhuolto pärjää mainiosti, mutta ongelmat liittyvät jonoihin ja osittain suurehkoihin asiakasmaksuihin.

Nähtäväksi jää, missä määrin tuleva sote – milloin se sitten tulee – korjaa näitä ongelmia: lisää yhdenvertaisuutta, nopeuttaa hoitoon pääsyä ja vähentää asiakasmaksuja.

(**Olli Kangas** Kelan tutkimusblogissa 5.7.2018)

”Aamulehti uutisoi 30.7. ’Almatutkimuksesta’, jonka mukaan lähes puolet suomalaisista uskoo ääriliikkeiden aseman vahvistuvan lähitulevaisuudessa. ”Tutkimuksessa” käydään läpi tämän kohtalokkaan prosenttiluvun vaihtelua vaalipiireittäin ikään kuin vakavammassakin tutkimuksessa. Edellisen ’tutkimuksen’ tapaan tässäkin on sivuutettu sisällölliset kysymykset ja keskitytty toinen toistaan tieteellisempien prosenttilukujen esittelyyn. (...)

Medialle ääriliikkeiden nousu on herkullinen juttu. Vaikka journalisti itse olisi millainen liberaali tahansa, on aina kutkutavaa spekuloida ja povata ääriliikkeiden juuri nurkan takana olevasta noususta. Ääriliikkeet sisältävät draamaa, vastakohtia, taistelua – hienoa journalistista ainesta ja myyntilukuja. Kuinka moni kolumnisti ehtikään spekuloida ääriliikkeiden voitosta Ranskan ja Saksan vaaleissa? Kysely on myös eräänlainen kuulun ymmärtämisen koe. Media puhisee ääriliikkeistä ja sitten kysyy, ovatko ihmiset yhtä mieltä median kanssa ääriliikkeiden noususta – ja saa siten kyselystä uusia ’faktoja’ ääriliikkeiden noususta.

Olisi tietenkin kiinnostava tietää, mitä ja miten ihmiset ajattelevat ääriliikkeistä. Prosentteja mittaava ja vertaileva, tieteellisesti ulkonaisesti näyttävä määrällinen tutkimus ei tässä kohtaa valitettavasti tavoita millään tavoin ihmisten ajattelua. Ei vaadi järin suurta mielikuvitusta keksiä kolmea kovin erilaista reagoitintapaa: ’Pelkään ääriliikkeitä ja pelkään niiden olevan nousussa’, ’Nationalismi on hieno asia ja siksi uskon, että se on nousussa’ ja ’Media puhuu asiasta niin paljon, että kannatuksen täytyy olla nousussa’. Toisin sanoen, numeroiden takana voi olla täysin vastakkaisia näkemyksiä itse asiasta. Mutta ennen kaikkea, kovin harvalla vastaajalla on välitöntä tietoa tai kokemusta ääriliikkeiden noususta. Vastaajista tehdään ääriliikkeiden tutkijoita, joita he eivät ole. Kysymys vastaa tietokilpailukysymystä ja vastaaminen arvuuttelua. Jos jos-

tain, niin tulokset kertovat median itsensä välittämän sanoman vastaanotosta. ’Tutkimus’ synnyttää näin tyhjästä median toimivan sosiaalisen faktan: suuri osa ihmisistä odottaa ääriliikkeiden kasvua.”

(**Matti Hyvärinen** *Alustaverkkolehde*ssä 20.8.)

Tämä YP on varhaiskasvatuksen tutkimuksen teemanumero, joten päätettäköön myös Tonava tähän aihepiiriin. YP on nimittäin jyrkästi samaa mieltä kansliapäällikkö **Anita Lehiköisen** kanssa siitä, mitä tulee varhaiskasvatuksen resursseihin:

”Opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehiköinen ei tuomitse tämän ja edellisen hallituksen koulutusleikkauksia. Hän ei myöskään epäröi vaatia korkeakouluilta lisää vastinetta rahalle. (...)

Yhden kritiikin kohteen Lehiköinen nostaa hallituksen leikkauksista: ’Varhaiskasvatus ei ole järkevä säästökohde. Se on nyt tunnistettu. Siitä ei olisi kannattanut säästää.’”

(**Erkka Railo** *Mustread*-verkkajulkaisussa 13.8.2018)

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.